

T 58

725 86
IV 16

„'t Seghen ~

Waert”

W. Priem 21-2-81

Hervormde „Oude kerk” Zoetermeer.

Kwartaalblad van het Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

KOFFIEBAR DE OASE

AMERIKAWEG 1
TEL : 079 515298

An illustration of a wheat stalk on the left, with a curved line leading down to a baker sitting on a barrel on the right. The baker is wearing a dark, traditional-style outfit with a white collar and cuffs.

JONGERIUS

ambachtelijke bakkerij

dorpsstraat 67 (naast oude kerk)
zoetermeer tel. 16 30 73

winkelcentrum seghwaert (petuniatuin 3)
zoetermeer tel. 41 47 93

dorpsstraat 36, benthuizen
tel. 31 37 83

" ' t S E G H E N - W A E R T "

Kwartaalblad van de vereniging

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

4e jaargang, nr 16

april 1986

Opgericht 12 januari 1949

Dagelijks bestuur Historisch Genootschap:

Voorzitter: H.J.Oskam, Van Ostadestraat 1; tel.164100

Secretaris: R.Grootveld, Redelaan 54; tel.419012

Penningmeester: P.van den Dool, Vlamingstraat 17;
tel.164773

Archivaris: R.Grootveld, Redelaan 54; tel.419012

Bestuur Archeologische Werkgroep Zoetermeer:

Voorzitter: G.C.Dullaart, Savelsbos 14; tel.517860

Secretaris: D.van der Kolk, Coornherthove 32;
tel.212808

Penningmeester: Mevr. A.van Vulpen-Roos, P.C.Hoof-
straat 22; tel.164872

Redactie: A.van Noort, Mauritsstraat 8; tel.163559
Th.Schmidt, Stationsstraat 66; tel.166955
Mevr. C.J.Moerman-van Voorst,
Irenelaan 15; tel.163487

CONTRIBUTIE-INNING

Helaas zijn we in het januari-nummer wat vergeten, n.l. het verzoek om uw contributie en uw eventuele vrijwillige bijdrage aan AWZ vóór 1 april aan de penningmeester over te maken.

Gelukkig hebben verreweg de meeste leden wel begrepen, dat ze met contributie-betaling niet tot november kunnen wachten en die hebben inmiddels dus betaald. De overigen verzoeken we nu beleefd maar dringend vóór 1 mei te betalen. Ook die leden zullen begrijpen, dat de inrichting van "'t Oude Huis" veel geld kost en dat daarom ook hun bijdrage op korte termijn van groot belang is. Doet u het vandaag nog even? Dank u wel!

De penningmeester.

Excuus

Onze verontschuldiging voor het verschijnen van het januari-nummer op een zo laat tijdstip. De oorzaak was ziekte in het gezin van een van de redactieleden.

De redactie.

LEDENVERGADERING

Hierbij nodigen wij u uit tot het bijwonen van onze voorjaarsledenvergadering, die wij hopen te houden op woensdag 16 april a.s. in de benedenzaal van de Morgensterkerk, Nassaulaan 1.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de vergadering d.d. 21 november 1985. Deze worden ter vergadering uitgereikt; een samenvatting vindt u in het januari-nummer van "'t Seghen-Waert".
3. Ingekomen stukken.
4. Mededelingen, o.a. betreffende "'t Oude Huis", bestuursmutaties en werkgroepen.
5. Jaarverslag secretaris; wordt ter vergadering uitgereikt.
6. Jaarverslag penningmeesters; ter vergadering uitgereikt.
7. Verslag kascontrole-commissie en benoeming nieuwe kascontrole-commissie.
8. Bestuursverkiezing.
Aftredend en herkiesbaar zijn de heren R.Grootveld,

C.A.L.van Wieringen en A.van Noort. Ingevolge art.8^a van de statuten heeft ieder lid het recht bestuursleden voor te dragen.

9. Excursie-1986 en eventuele extra excursie.
10. Aanwinsten.

PAUZE

11. Lezing met dia's door de heer Bezemer over de geschiedenis van de Oude Kerk.
12. Rondvraag.
13. Sluiting.

IN MEMORIAM

In de afgelopen maanden werden drie leden door de dood van ons weggenomen: In oktober 1985 de heer J.G.Schouten, laatstelijk wonende in Boskoop. Van zijn overlijden - na een paar maanden ziekte - hoorden we pas eind januari, vandaar deze late vermelding. 10 februari de heer A.van Driel, gewoond hebbende Zegwaartseweg 170, een trouw lid, die heel wat excursies van "Oud Soetermeer" heeft meegeemaakt, een man met een grote historische kennis en belangstelling. 17 februari de heer J.Kalisvaart, een algemeen bekende en geachte figuur in Zoetermeer, die zijn gaven - en dat waren er vele - jarenlang in dienst heeft gesteld van het Zoetermeerse kerkelijke en verenigingsleven. Ds.Landheer kenschetste hem in de "vertroostingsdienst" op de dag van de begrafenis als een "eikeboom der gerechtigheid". En terecht.

A.van Noort.

LEDENBESTAND

Mochten we in het januari-nummer 26 nieuwe leden verwelkomen, tegenover 10 afschrijvingen door verhuizing enz., nu zijn het 27 nieuwe leden en 1 afschrijving. Momenteel zijn er 330 leden. Het gaat dus goed met de ledenwinst. Als deze tendens zich voortzet - en daar rekenen we op - dan halen we nog dit jaar het 400ste lid binnen.

Hier volgen de namen en adressen van de nieuwe leden:

J.H.Ammerlaan, Voorweg 226^a

Mw J.M.v.d.Burg, Starrebos 15

Mw C.J.van Delft, Wingerdperk 80

Vervolg nieuwe leden:

Mw L.M.Dijkstra-Bruggeman, Van Leeuwenhoeklaan 206

Mw C.H.den Hollander-Scheer, Rijsdijk 104, Rhoon

Mw L.M. Huizer, Veenwortelvaart 4

A.B.M.Kamphuis, Lelievaart 62

J.A.M.Kamphuis, Pinkwerf 20

T.A.Kooijmans, Du Meelaan 462

A.M.Kuin, Timmermanshove 133

Mw G.Leer-de Jager, Schoutenhoek 199

C.van der Meer, Van Brakelstraat 5

G.W.Post, Bootsmastraat 8

P.J.Privee, Hildebrandhove 60

J.H.M.Reys, Dunantstraat 725

Mw C.van Roosmalen, Jan Camperthove 35

J.G.F.Schalen, Prinsestraat 6

H.Scheer, Beelaertsiaan 12, Oosterbeek

J.C.Scheer, Apartado 38, Almansyl, Portugal

J.G.Sierink, Parijsstraat 57

J.E.Stehouwer, Dunantstraat 1035

G.L.M.Teunissen, Engelandlaan 149

C.M.Veldink, Van Beeckstraat 7

B.Wagenaar, Frans Halsstraat 5

J.C.Winkel, Van Lodensteinstraat 41

J.Zellenrath, Akkerdreef 147

N.W.J.van der Zijde, Van der Aapad 17

De ledenlijst is hiermee bijgewerkt t/m 10 maart

VERKOOP REPRODUCTIES EN BOEKJES

Zolang het "Oude Huis" nog niet geopend is, is voor de verkoop van reproducties en boekjes een andere regeling getroffen. Zoals reeds in het "Streekblad" gepubliceerd, heeft mevrouw A.van Vulpen-Roos, P.C.Hoofdstraat 22, tel.164872, de verkoop van alle reproducties - in prijs variërend van f 2,50 tot f 10,-- - op zich genomen, terwijl u voor het "Zoetermeers Woordenboek" (prijs f 7,50) en voor "700 jaar Zoetermeer" (prijs f 5,--) terecht kunt bij de heer A.van Noort, Mauritsstraat 8, tel.163559. In beide gevallen is het verstandig eerst even te bellen.

A.van Noort.

WIE HEEFT ER NOG OUDE SPULLEN?

Dit zou de straatroep van een ouderwetse opkoper kunnen zijn, maar het is een dringende oproep van "Oud Soetermeer". Als het "Oude Huis" open gaat, willen we zo veel mogelijk documenten, brieven, prijslijsten, gebruiksvoorwerpen, gereedschappen enz. exposeren, die herinneren aan een min of meer ver achter ons liggend verleden. Wij zijn er van overtuigd, dat er nog heel wat "sluimert" in kasten, laden en schuren, dat u - soms al tientallen jaren - bewaart zonder er verder iets mee te doen. Toen "Oud Soetermeer" nog in de Oudheidkamer aan de Julianalaan bivakkeerde, hebben we aan dit aspect opzettelijk weinig aandacht besteed, want waar moesten we het laten? Dat wordt nu gelukkig anders en beter, vandaar dit verzoek. Wilt u het niet afstaan, dan bestaat altijd de mogelijkheid het in bruikleen af te geven, zodat het te allen tijde uw eigendom blijft. Het is dan wel toegankelijk voor anderen, en daar dient een museum nu eenmaal voor.

Als u aan deze oproep gehoor wilt geven, kunt u bellen naar een van de bestuursleden. Hun namen en adressen vindt u elders in dit nummer. Erne wacht u er niet te lang mee, dan kunnen wij bij de inrichting van het "Oude Huis" er rekening mee houden.

A.van Noort.

OPENING OUDHEIDKAMER TE BLEISWIJK

Zaterdag 22 maart waren twee bestuursleden en enkele leden van A.W.Z. aanwezig bij de officiële opening van de Oudheidkamer aan de Dorpsstraat 89 te Bleiswijk. Deze Oudheidkamer is gevestigd in een pand, waar eertijds het hoofd der Openbare Lagere School woonde. De officiële opening werd dan ook verricht door een dochter van deze hoofdonderwijzer, die daar in 1917 is geboren. Na het nodige opknapwerk, dat grotendeels belangeloos werd verricht door leden van de "Oudheidkundige Vereniging Oud Bleiswijk", is deze voormalige hoofdonderwijzerswoning herschapen in een aantrekkelijke Oudheidkamer. Hierin wordt aan de hand van oude kaarten, foto's en gebruiksvoorwerpen een beeld gegeven van Bleiswijk-zoals-het-vroeger was. De Oudheidkamer is elke donderdagavond - behalve in juli en augustus - van 19 tot 21 uur geopend.

SUPPOOSTEN GEVRAAGD!!!

Hoewel de openingstijden van "Het Oude Huis" nog niet officieel zijn vastgesteld, worden deze hoogstwaarschijnlijk vrijdagavond van 19 tot 21 uur, zaterdagmiddag van 14 tot 16 uur en zondagmiddag van 14 tot 16 uur. U leest het goed, dus ook op zondag open. Hierover is breedvoerig gesproken op een van de laatste bestuursvergaderingen. De meerderheid van het bestuur is van mening, dat we - als neutrale vereniging - er niet onderuit kunnen ook op zondag aan hen, die dat wensen, de gelegenheid te geven het museum te bezoeken.

Een en ander heeft tot gevolg, dat we het aantal suppoosten graag willen uitbreiden met minimaal 15 personen. Als dat lukt - en dat moet toch kunnen met 330 leden - komt dat neer op maximaal één maal per 6 weken 2 uur "dienst". Natuurlijk wordt met de samenstelling van het dienstrooster rekening gehouden met uw wensen, zoals geen dienst op zondag, in de vakantie, op verjaardagen enz.

We rekenen echt op u! Daardoor voorkomen we, dat de bestaande groep personen te veel dienst moet doen. Graag hebben we dit zo snel mogelijk rond. Is het te veel gevraagd om u vóór 15 april op te geven? U kunt daarvoor bellen 163559 of 164100.

WERKGROEP FAMILIEWAPENS

De activiteiten van deze nieuwe werkgroep staan momenteel nog op een laag pitje. De groep, die nu 5 leden telt, wacht met verder werken tot het "Oude Huis" klaar is en dan gaat hij echt van start. In het volgende nummer van "'t Seghen-Waert" hopen we u er wat meer van te kunnen vertellen.

FAMILIEWAPENS VAN ZOETERMEERSE INGEZETENEN (2); BOS

Wapen: bovenste veld rood met 3 gouden ruiten (1-2); onderste veld zwart met 3 zilveren kepers.

Helmteken: een zwarte vlucht met daartussen 1 gouden ruit.

Dekleden: rood en zwart. (vervolg p.7)

Het oude geslacht van de naam BOS woont sinds 1689, dus bijna 300 jaar, in Zoetermeer.

De genealogie van dit geslacht begint met ene Jacob Bos, die omstreeks 1500 te Harmelen of Breudijk (een gehucht onder Harmelen) geboren moet zijn. Begin 17e eeuw vestigt een tak zich in de Tielerwaard en in 1689 vestigt ene Aert Jansz Bos zich te Zoetermeer, die de stamvader is van een zeer uitgebreid geslacht. Leden van dit geslacht hebben hier vele openbare functies bekleed: schepen, hulpschout, diaken, armmeester, secretaris, lid van de polderbesturen, assessor (hulprechter), lid van de Hoge Vierschaar van Rijnland, ambachtsbewaarder, gemeenteraadslid, gemeenteontvanger, ambachtsheer en -vrouwe, burgemeester.

Het hier afgebeelde wapen bevindt zich als lakzegel in de volgende collecties: Centraal Bureau voor Genealogie, Koninklijk Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief Gelderland.

Als grafsteen is het te vinden in de Ned. Herv. kerk te Deil (Betuwe).

Het oudste mij bekende exemplaar dateert uit 1502 en is gebruikt door ene Matthys Bos, wiens plaats in de genealogie voor mij tot op heden helaas onbekend is gebleven. Aangezien ik er ondanks het nodige archiefonderzoek niet in ben geslaagd om te weten te komen welke kleuren het wapen oorspronkelijk heeft gehad, heb ik zelf een kleurencombinatie bedacht. De kleuren van het bovenste deel zijn omgekeerd gelijk aan die van het wapen van Harmelen, de onderste helft heeft geen bewuste relatie met een of ander wapen.

Dit jaar hoop ik een uitgebreid onderzoek naar dit geslacht af te ronden. De gegevens zullen dan ca 90 gezinnen betreffen met in totaal ca 500 'geboren' Bossen.

Nadere mededelingen over die genealogie zullen te zijner tijd in dit blad worden bekendgemaakt. Tot dat tijdstip worden geïnteresseerden of diegenen die menen informatie over deze familie te hebben, uitgenodigd contact met mij op te nemen.

A.H.Bos,
Van Zeggelenlaan 152,
2524 AV 's-Gravenhage.
Tel.: 070 - 936434.

Aanvulling op
ZOETERMEER EN HAAR BETEKENIS VOOR HET ONTZET VAN LEIDEN IN
1574 (zie "Oud Soetermeer" III/12, pp.44-47/1985)

Toen de Spanjaarden onder leiding van Valdez hun voorbereidingen troffen om naar Leiden op te trekken, bezonnen de opstandelingen zich op de te nemen defensieve maatregelen. Het stadsbestuur van Delft gaf opdracht tot het afbreken van de bruggen te Zoetermeer. Hierdoor zou de - vermoedelijk - buitenste omsingelingsring om Leiden een gat vertonen, dat gemakkelijk door de opstandelingen zou kunnen worden gebruikt.

Immers, het gebied ten zuiden van de Landscheiding werd door de opstandelingen beheerst, ten noorden van de Voorweg was een watergebied van de Zoetermeerse Meer, de Noord AA en al hun waterlopen etc., etc. De Voorweg en de Zegwaartseweg vormden de verbinding tussen Wilsveen, Zoetermeer, Zegwaard en Benthuizen en deze waren voor het verplaatsen van troepen van het grootste belang voor de Spanjaarden. De brug is inderdaad gesloopt, want in mei 1574 geeft het hoogheemraadschap Delfland opdracht de brug te herstellen. Hoewel die maatregel op zich discutabel is, mag men dan toch verwachten dat de brug in ieder geval gemijnd zou worden, zodat hij in geval van nood kon worden opgeblazen. Ook dit is blijkbaar achterwege gelaten, want later dat jaar wordt de vloot, die tot het ontzet van Leiden oprukte, bij de brug tegengehouden en moet een andere route kiezen.

bronnen:

Oud Archief Delft 678 1573/74 f.88v; G.A. Delft.

Oud Archief Delfland 32 f.18v-19r; G.A. Delft.

Brouwer, A. & Vellecoop, I.: Spaans benauwd. Strijdende Geuzen en Spanjaarden in het Maasmondgebied, 1568-1575 (Vlaardingen, 1984).

A.H. Bos,
Van Zeggelenlaan 152,
2524 AV 's-Gravenhage.

DE ZOETERMEERSE KAASHAL

VOOR:

**BOERENKAAS
GOUDSE KAAS
BUITENLANDSE KAAS
VERS GEBRANDE
NOTEN**

en

BOERENKARNEMELK

**KOOPCENTRUM DORPSSTRAAT
TEL. 163445**

**KOOPCENTRUM MEERZICHT
TEL. 215037**

ZOETERMEER

meerzicht & van maanen

BOVAG - VAMOR VERKEERSSCHOOL

EDISONSTRAAT 81 - ZOETERMEER - TEL. 079 - 31.21.00 *

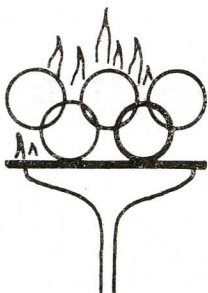

**VERHUUR VAN BEDRIJFSWAGENS
PERSONENAUTO'S EN
DOE-HET-ZELF VERHUISWAGENS**

AUTORIJLESSEN

Wij geven ook rijles voor motorfiets, vrachtauto, aanhangwagen en autobus.

LYMPLUS

bar bistro

voorweg 107

079- 2106 39

2716 nh zoetermeer

tekst overbodig

al 7 jaar één begrip voor
de sportieve zoetermeerder

NAAR AANLEIDING VAN "SCHEPENHUWELIJKEN", 't Seghen-Waert nr 15

Drs. Ing. C. van der Spek te Broek op Langedijk (tot 1962: Stationsstraat 47 te Zoetermeer) probeert het raadsel op te lossen van de naamsverandering van ene Godschalk Elias Cohen in Godschalk Elias van Rijn.

Terecht wordt in het aangehaalde artikel van januari 1986 gesteld, dat een Cohen als afstammeling van Levi bij het orthodoxe jodendom in hoog aanzien stond.

Bedacht moet echter worden, dat aan een cohen (= priester) ook hoge eisen werden gesteld. Zo staat er in Leviticus 21:7 "Geen ontuchtige of onteerde vrouw zullen zij - en dat zijn de cohanim = de priesters - huwen, en een vrouw, die door haar man verstoten is, zullen zij niet nemen, want hij is heilig voor zijn God". En in vers 13 van hetzelfde hoofdstuk staat: "Een vrouw in haar maagdelijke staat zal hij nemen. Een weduwe, een verstotene, een onteerde of ontuchtige vrouw - deze zal hij niet huwen, maar een maagd uit zijn volksgenoten zal hij nemen tot vrouw, opdat hij zijn nakomelingen onder zijn volksgenoten niet ontheilige, want ik ben de HEERE, die hem heiligt".

Onze Godschalk Elias Cohen huwde met Hanna van Gelderen, die reeds vier kinderen had. Was Hanna gescheiden of verstoten, het blijkt niet uit het verhaal. In ieder geval was zij geen maagd meer, want zij had vier kinderen en dus mocht zij niet trouwen met Elias Godschalk Cohen, althans volgens de Joodse wetten. Daarom trouwden zij dan ook voor het gerecht en niet in de synagoge.

Volgens de Joodse wet was het huwelijk dus ongeldig en leefde Godschalk Elias dus in concubinaat. De naamsverandering van Godschalk Elias Cohen in die van Godschalk Elias van Rijn kan dus zeer wel zijn ingegeven doordat Godschalk Elias van zijn "cohen"-schap af wilde, en dan ligt naamsverandering dus voor de hand.

Ook vandaag de dag gebeurt dat nog steeds. De bekende schaakgrootmeester Joerie Kasparov heet eigenlijk Uri Weinstein, een voor ieder duidelijk joodse naam. Maar omdat hij wilde opklimmen op de Russische schaakladder veranderde hij zijn naam om zodoende zijn Joodse afkomst te verdoezelen.

Dat zal zeker ook de reden zijn geweest bij Godschalk Elias Cohen en diens naamsverandering.

Heeft Godschalk Elias van Rijn zich aangesloten bij de Hervormde Kerk van Zoetermeer? Was Hanna van Gelderen christin? Was zij weduwe toen zij trouwde, of gescheiden of verstoten? Dit moet na te gaan zijn in de kerkboeken van Opheusden.

Maar ook als dit nader onderzoek geen nieuwe feiten boven tafel brengt, dan lijkt de reden van de naamswijziging gelegen in de wens het "Cohen"-zijn af te zweren en mischien zelfs zijn jood-zijn.

C.van der Spek.

N.B. De heer P.van Waaij te Benthuisen, auteur van het artikel "Schepenhuwelijken", heeft het voornemen de kerkboeken van Opheusden te raadplegen. Dat kan echter nog wel even duren.

UITNODIGING

Op dinsdagavond 8 april a.s. zal er door de heer F.G.M. Meijer, medewerker van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag, en enthousiast lid van de Oudheidkundige Werkgemeenschap Delft, een lezing met dia's worden gehouden over GLAS.

Allerlei aspecten van glas als gebruiks- en/of siervoorwerp zullen worden behandeld, maar ook conservatie en restauratie van glas en andere bodemvondsten zullen ter sprake komen.

De lezing zal worden gehouden in Het Oude Huys, Dorpsstraat 7, aanvang 20.00 uur. Daar er slechts voor plm. 35 mensen ruimte is, is toegang alleen mogelijk ná voorafgaande aanmelding. Wie het eerst komt, het eerst maalt! Informatie en aanmelding bij de heer G.C.Dullaert, Savelsbos 14; tel. 079-517860.

UIT DE OUDE ARCHIEVEN

Zoetermeer en Zegwaard hebben het in het verleden blijkbaar nog al eens te stellen gehad met hun schouten.

Diverse voorbeelden van "schouten van besproken gedrag" zijn ons bekend. Zo had Zegwaard in 1789 als schout IJsbrand Bolman.

De archieven vertellen ons, dat op 13 maart 1789 Joan Osy, ambagtsheer van Zegwaard, declareert aan de schepenen, om redenen van onbetamelijk en slecht gedrag, dat schout IJsbrand Bolman zal worden ontslagen. Zijn vrouw, Femina Bolman, geboren Schelvisvanger, had hem aangeklaagd wegens dronkenschap, kwade negoty doende, veel schulden makende, enz. Zij verzoekt hem voor twee jaar in een verbeteringshuis te doen opnemen in Delft en hem onder curatele te stellen.

Zijn vader, Jan Bolman, schepen te Schiedam, wordt als curator aangesteld (R.A.Z. inv 20).

Op 30 december 1721 wordt Gerrit Gerritsz van der Steeg beëdigd als gerechtsbode van Zegwaard door schout Salomon Poyntz en de ambagtsbewaarders Daniel van Vreden en Leendert van Alphen.

De eed luidde als volgt:

"Ik, Gerrit Gerritsz van der Steeg zweere ende belove allen regtdagen, schouwdagen, ende allen anderen vergaderingen van eenige ambagtsregenten, door den Schout aengelegt, behoorlijk aan te zeggen en waar te nemen.

Alle notatien en relazen, opregtelijk ende naar de waarheit te doen.

Niemant te exactioneren ofte te veel aff te nemen, maer met het ordinaris loon tevreden te wezen. Geen bekeuringen te doen, dan strijdende tegens de plaetselijke keuren en ordonnantien ende daer over niet te composeren dan met kennisse van den Schout, alle de ambagtsregenten en verdere goede ingezetenden.

Te eeren, respecteren ende dienen, zoo als een eerlijk ende getrouw bode schuldig is en behoort te doen."

(R.A.Z.inv.1, fol.35)

Hoe invloedrijk bepaalde families in de achttiende eeuw waren, blijkt wel uit de gegevens die in de archieven worden gevonden over b.v. de familie Maaskant, een familie met een groot boerenbedrijf.

Cornelis Maaskant was vele jaren achtereenvolgens Schepen (1769-1789), Croosheemraad (1775-1781), Kerkmeester (1780-1789), Molemeester (1783-1786) en zelfs Schout van Zegwaard (met onderbrekingen tussen 1787 en 1805).

- In zijn -

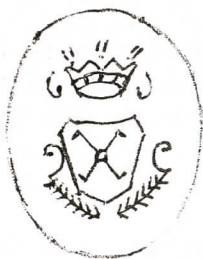
In zijn hoedanigheid van kerkmeester liet hij o.a. zijn zoon Hugo Maaskant op 10-jarige leeftijd de eerste steen leggen van de herbouw van de Hervormde Kerk in 1785 (de herdenkingssteen kunt u nog zien, deze is ingemetseld in de buitenmuur van de kerk).

Van 1792-1795 wordt deze Hugo ook genoemd als gerechtsbode van het gerecht van Zegwaart, vaak de start voor een latere functie als schepen e.d. (Hij was toen dus slechts 17 jaar). Een leuke bijkomstigheid is, dat de gerechtsbode tevens kamerbewaarder van de Leenhof van Palesteyn was! Wat deze functie inhield, is ons niet bekend.

Op 26 juni 1800 koopt Hugo Maaskant (25 jaar oud) de korenmolen van Zegwaart en Zoetermeer ("de Hoop"). Zijn vader Cornelis Maaskant en de schepen Jacob Ziere staan borg voor hem.

In diverse aktes, die door Cornelis Maaskant zijn ondertekend, kom ik het hieronder geschetste lakzegel tegen. Kan iemand mij vertellen wat dit voor een wapen is, en van wie? Ik veronderstel, dat het het zegel van Cornelis Maaskant is, hetgeen echter bij de afdeling heraldiek bij het rijksarchief niet was te achterhalen (R.A.Z.inv.19, 20, 21, 34, 62a).

T.Schmidt.

OPROEP!

Welke Zoetermeeders, die ooggetuigen zijn geweest, kunnen iets meer vertellen of zelf een verhaaltje schrijven over de volgende onderwerpen, opdat deze voor het nageslacht bewaard blijven:

- De paardemarkt, en met name ook het "koekslaan" en de speciale koek, die daarbij werd gebakken;
- Het "zwembad" aan de walle;

- De marskramers -

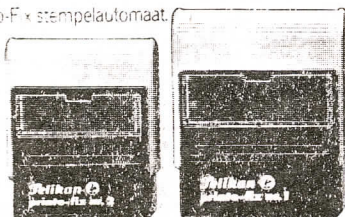
EEN NIEUWE NAAM ALS KADO

Origineel kado-idee van Pelikan, de Printo-Fix stempelautomaat.

Klein genoeg voor uw binnen-zak, groot genoeg voor duizenden haarscherpe afdrukken van uw naam.

In boeken, op enveloppen, brieven, etc. In eigen handschrift of andere letter naar keuze. Zo maakt u altijd een goede indruk.

Pelikan

De Printo-Fix stempelautomaat vindt u bij:

Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 165 2712 AH Zoetermeer

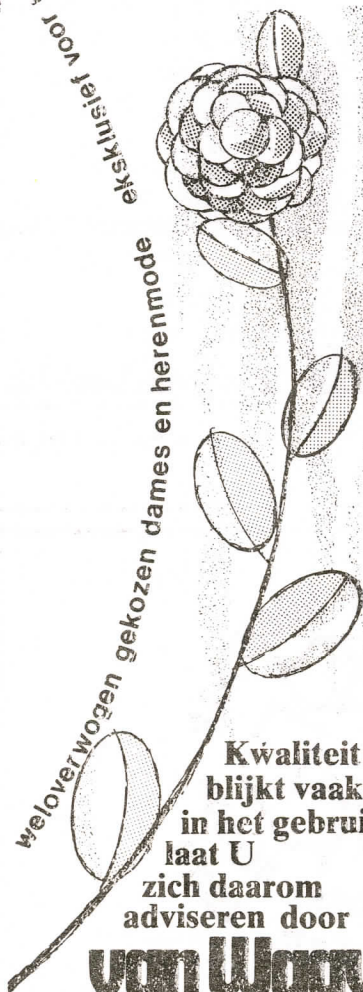
KOOT

oud papier lompen en metalen

VLAMINGSTRAAT 30
ZOETERMEER tel. 079-164196

eksklusief voor u!

weloverwogen gekozen dames en herenmode

Kwaliteit
blijkt vaak
in het gebruik,
laat U
zich daarom
adviseren door

van Waay
vakmensen in mode

damesmode:
dorpsstraat 89-91 - tel. 163167

herenmode:
dorpsstraat 163a - tel. 163910
zoetermeer

LADA

LANCIA

SAAB

● tel. 079 - 51.67.00

BOVAG - COA AUTORIJSSCHOOL

tel. 51.5301 b.g.g. 51.51.51

Vonderstik

KERKENBOS 1-9 2715 RP ZOETERMEER

● TAXI

● ROLSTOELVERVOER

● ZIEKENVERVOER

● TROUWRIDJEN

● tel. 079 - 51.51.51

- De marskramers, o.a. ene "Singelestein" en ene "Ketang";
- De veldwachters: De Graaf, Noppe, Steenhuizen en Haak;
- De nachtwakers: Koos v.d.Velden en Jan Westhoek.

Weet u nog een ander verhaal over vroeger, stuurt u het dan aan de redactie!

Ook zijn we gaarne bereid bij u langs te komen om uw verhaal te noteren, of op te nemen op de band.

In de archieven komen - met name in de zeventiende en achttiende eeuw - regelmatig de namen Van der Spek, Van der Velden, Conijn, Van der(n) Burg, Hekker enz. voor. Namen, die hedentendage nog veel voorkomen bij echt Oude Zoetermeerse families.

Welke van deze families kan ons iets van hun voorvaderen vertellen, of heeft wel eens aan genealogie gedaan? Elke inlichting is welkom!

T.Schmidt.

DORPSPRAAT 4

Meester Beduinus was hoofd van de Katholieke school, en tamelijk hardhandig met de eiken lineaal!

Hij had een tuintje bij Van Well achter, waar we wel eens bonestokken moesten brengen. We kregen dan vaak een kogelflesje van "ouwe Mol".

Deze meester Beduinus had eigenaardige ideeën en kon goed tekenen. Ik herinner me, dat hij eens een ouderwetse stoof met een tessie erin op het bord had getekend met een kat erop. Toen vroeg ie aan iedereen in de klas, achteraan beginnend, wat die kat daar deed.

Niemand wist het. Toen kwam ie bij mij (ik zat vooraan). Hij zei: "Wat doet die kat?" Ik zeg: "Die zit z'n kont te warmen". "Jij weet het", zegt ie.

Als je goed je best deed, kon je alles bij hem gedaan krijgen.

Je had toen drie schoolmeesters: Beduinus, Verwers en Riezebos. Op de openbare school was toen een zekere juffrouw Koster.

Ik ging met 12 jaar van school af om te werken. Ik moest toen 's-morgens om zes uur beginnen, omdat ik 12 jaar was. De ouderen begonnen al om vier uur.

- Juffrouw Koster -

Juffrouw Koster vroeg aan iedereen wat ze gingen doen. Ook aan mij. Ik vertelde dat ik boerearbeider zou worden en op zo'n manier of ik kapitalist zou worden. Want je vond het machtig werk.

(Overgenomen van een band uit het dialect-onderzoek en herschreven voor publikatie, T.Schmidt).

WISSELINGEN BINNEN HET BESTUUR

In onderling overleg zijn binnen het bestuur enkele functies verwisseld. De secretaris, de heer A.van Noort, heeft zijn functie overgedragen aan de heer R.Grootveld. Hij blijft echter algemeen bestuurslid. Tweede secretaris is nu mevrouw G.Stuyt-Hardam.

Verder hebben de beide penningmeesters hun functie verwisseld: Eerste penningmeester is de heer P.van den Dool, tweede penningmeester is de heer A.C.Switzar.

Ook de redactie van dit blad heeft een wijziging ondergaan: onze "technische" man, de heer J.Stoffer, die het druk-klaar van de kopij verzorgde, heeft die taak overgedragen aan mevrouw C.J.Moerman-van Voorst. Ook zij is een vrouw-met-ervaring op dit technische gebied. We willen de heer Stoffer heel hartelijk danken voor zijn belangeloze en deskundige inbreng in ons redactieteam. En reken maar, dat hij er heel wat uurtjes in heeft gestoken! Jan, het ga je goed in je verdere leven, nog wel niet als "ambtelooz burger", maar toch wel met één tijdrovend baantje minder.

Tenslotte: de excursiecommissie wordt gevormd door de bestuursleden mevrouw S.Brandhorst-Sonneveld en de heer C.A.L.van Wieringen.

REACTIE/AANVULLING: II

Op het zeer interessante artikel van P. van Waaij over schepenhuwelijken wil ik graag wat aanvullingen geven.

Op blz.40 wordt "ene J.G. van Poolsum" genoemd, die het huwelijksformulier van Isaac Goodschalk en Sara Meyer mede ondertekent. Deze Van Poolsum was Mr. Jacobus Georgius van Poolsum, van beroep notaris, maar tevens - vandaar óók zijn handtekening - secretaris van Zoetermeer. Hendrik Keet, een van de twee schepenen die het formulier tekenden, was in die periode president-schepen, een onder de schepenen regelmatig wisselende functie.

Isaac Goodschalk had overigens vrij snel na zijn eerste huwelijk in 1771 een huis gekocht in Zoetermeer, en wel in 1775 een huis aan de noordzijde van de Dorpsstraat. Dit huis heeft gestaan ter hoogte van het huidige Dorpsstr.32. In 1793 verkocht hij dit huis weer.

Het huwelijk van Godschalk Elias Cohen met Hanna van Gelderen vond plaats op 19-5-1807. Over zijn naamswijziging het volgende.

De wet van 11 Germinal jaar 11 (= 31 maart 1803) en het Keizerlijk Decreet van 20 juli 1807 werden voor ons land uitvoerbaar gesteld bij Keizerlijk Decreet van 18 augustus 1811. Dat hield o.a. in de invoering van de burgerlijke stand en de verplichting voor iedereen om een geslachtsnaam aan te nemen, zo hij die nog niet had.

In Zoetermeer waren er vier gezinshoofden, die hun naam bevestigd wensten te zien (uit een gevoel van zekerheid - het was niet noodzakelijk). Een van hen was Godschalk Elias Cohen, meester-slager en vleeshouwer, wonende in de Dorpsstraat, huis no.8 (dat stond ter hoogte van het huidige no.33). Hij nam op 30 december 1811 de naam Godschalk Elias van Rijn aan. Zijn echtgenote, Hanna van Gelderen, wilde haar naam behouden en wilde dat ook voor haar kinderen uit haar eerdere huwelijk met David Levy van Gelderen, met name voor Sara, Philip, Judith, Kaatje en Rachel, die toen respectievelijk 18, 17, 13, 10 en 8 jaar oud waren. Dat onze Godschalk Elias Cohen van naam verandert, is niet zo vreemd als we weten dat 'Cohen' eigenlijk 'priester'

- betekent -

betekent. Overigens, ook Kahn, Cohn, Kohn en dergelijke zijn afleidingen hiervan.

Als 'kohen' had men bepaalde privileges maar ook plichten. De kohen b.v. was, als afstammeling van Levi, als eerste gerechtigd de Torah te lezen in de synagoge. Maar hij mocht niet in contact komen met de dood. Daarom worden 'kohanim' gewoonlijk begraven aan het eind van een rij, waarbij de paden zó breed gemaakt worden, dat de medekohanim het graf kunnen bezoeken en toch op de voorgeschreven afstand op het pad kunnen blijven. Zij mogen namelijk de grond waarin wordt begraven zelf niet betreden. Een en ander is te horen en te zien als u eens een bezoek brengt aan de Portugees-Joodse begraafplaats Beth Haim (= Huis des Vredes) in Ouderkerk aan de Amstel.

Een begraafplaats, waar veel bekende families zijn begraven, o.a. Da Costa, Suasso, Teixeira, De Espinoza (de vader van Spinoza) en waarschijnlijk ook het Joodse bruidje, door Rembrandt geschilderd.

In Israël loopt de autoweg van Jeruzalem naar Jericho over een gedeelte van de begraafplaats op de Olijfberg en er staan dan ook in Jeruzalem en omgeving borden die een alternatieve route voor de 'kohanim' aangeven.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden, dat men niet zomaar 'een Cohen' was, maar dat men 'Cohen' was.

Onze Godschalk kon die titel natuurlijk niet meer voeren. Hij trouwde met een weduwe, hetgeen aan 'kohanim' verboden was en was daarboven meester-slager en kwam dus dagelijks met de dood in aanraking.

Wat Van Waaij schrijft over 'koshere' slager kan overigens niet waar zijn. Een koshere slager staat onder rabbinaal toezicht en daar was in Zoetermeer geen sprake van!

Dat Godschalk Elias Cohen een andere naam aanneemt, is gezien het voorgaande niet zo verwonderlijk. Waarom Van Rijn? Waarschijnlijk in verband met zijn geboorteplaats Rheinberg. Dit plaatsje ligt aan de Rijn, noordelijk van Keulen, tussen Weselen Duisburg in.

Een eventuele verwantschap, die Van Waaij suggereert tussen Goodschalk en Van Rijn, wordt nog wat meer waarschijnlijk als men weet dat ook G.E. van Rijn, toen hij in 1807 zijn

tweede huwelijk sloot met Hanna van Gelderen, in Poortugaal woonde.

Goos Dullaart.

Met dank aan Ronald Grootveld;
Beth Haim in Ouderkerk aan de Amstel en
het Joods Historisch Museum te Amsterdam.

Lit.: L.Alvares Vega: "Het Beth Haim van Ouderkerk",
Assen 1975.

Encyclopaedia Judaica, vol.13.

Jerusalem, 1972.

-.-.-.-

LADDERS GEVRAAGD

Wie heeft er voor de AWZ een ladder te leen, te koop of te geef? Bij het graven in de voormalige gracht rondom het Huis te Palensteijn gaan wij behoorlijk diep om tot de bodem te kunnen komen. Waarschijnlijk tot zo'n drie meter onder het maaiveld.

Het is nauwelijks mogelijk om van die diepte af nog emmertjes modder door te geven en bovendien is het te gevaarlijk om zo diep te gaan zonder ladders.

Nieuwe ladders kosten een paar honderd gulden en dat geld kunnen we voor andere doeleinden beter gebruiken. Maar een tweedehands ladder, eventueel tegen een kleine vergoeding, kunnen we heel goed gebruiken.

Aanbiedingen graag bij: Goos Dullaart, Savelsbos 14,
tel. 517860.

-.-.-.-

WERKGROEP INTERVIEWS

Een van de activiteiten, die onze vereniging graag uit wil voeren, is het interviewen van oude Zoetermeerders. Op die manier hopen we heel wat aan de weet te komen - en voor het nageslacht vast te leggen - van leefgewoonten, werkzaamheden, bij- en/of scheldnamen, inrichting van het huis enz. enz. uit het begin van deze eeuw.

We hebben hiervoor al één enthousiaste kandidaat, maar we willen dit graag met enkele even enthousiaste leden uitbreiden. Het zou ideaal zijn, als een van die leden een bandopname-apparaat ter beschikking zou hebben.

Dit verzoek is al eerder tot u gericht, maar helaas met weinig resultaat. U dient te bedenken, dat we dit onderzoek NU moeten doen, over tien jaar is er van de "oude garde" waarschijnlijk niemand meer over!

We rekenen nu echt op een paar aanmeldingen.

Voor nadere informatie kunt u zich richten tot de heer R. Bavelaar, Barentszrede 46, tel. 417959.

I N H O U D

	blz.
Contributie-inning	48
Ledenvergadering 16 april	48
In memoriam	49
Ledenbestand	49
Verkoop reproducties en boekjes	50
Wie heeft er nog oude spullen?	51
Opening Oudheidkamer te Bleiswijk	51
Suppoosten gevraagd	52
Werkgroep familiewapens	52
Zoetermeer en het ontzet van Leiden in 1574	54
Naar aanleiding van 'Schepenhuwelijken'	55
Lezing over 'Glas' op 8 april	56
Uit de oude archieven	56
Dorpspraat	59
Wisselingen binnen het bestuur	60
Nogmaals 'Schepenhuwelijken'	61
Archeologische Werkgroep vraagt ladders	63
Werkgroep interviews	64

A A N M E L D I N G S F O R M U L I E R

Ondergetekende geeft zich hierbij op als lid van de
Vereniging Historisch Genootschap "Oud Soetermeer".

Naam:

Adres: Tel.:

Postcode en woonplaats:

Geboortedatum: (alleen voor jeugdleden
van 12 t/m 17 jaar)

Handtekening:

De contributie bedraagt minimaal f 20,-- per jaar,
terwijl een vrijwillige bijdrage voor de Archeolo-
gische Werkgroep Zoetermeer (A.W.Z.) zeer op prijs
wordt gesteld.

Bovenstaand formulier kunt u sturen naar of inleveren
bij de secretaris: R.Grootveld, Redelaan 54, 2725 GV
Zoetermeer, of bij een van de overige bestuursleden.

AMERICAN CLEANING SERVICE

Voor beter kleding reinigen
en reparatie

Stationsstraat 3
Tel. 079-164114

van Oosterom
schoen & mode

dorpsstraat 107
telefoon 163029
zoetermeer

★ **MARIS** ★
HAIR SALOON

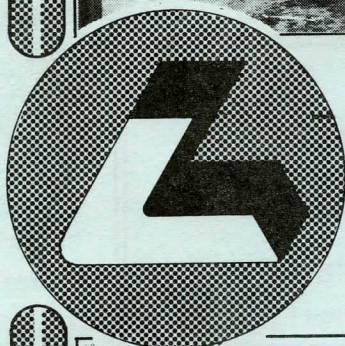
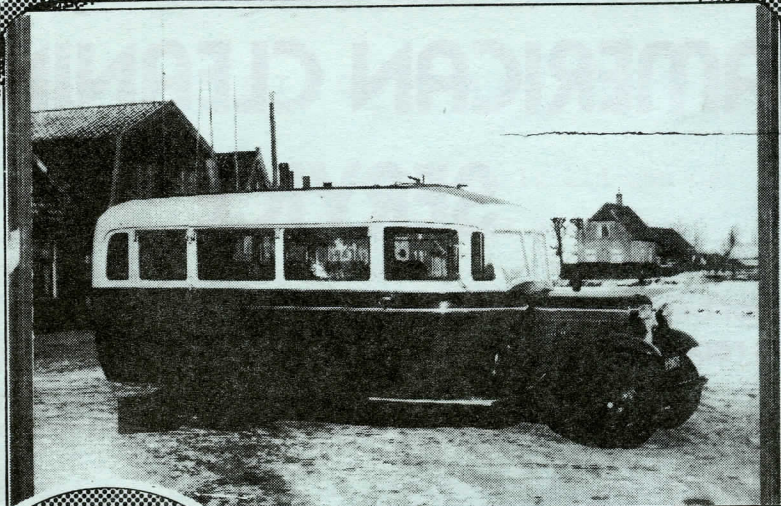

Oranjelaan 49
Zoetermeer

telefoon 079 - 168288

Moderne haarverzorging voor het hele gezin

**B.V. Carrosseriefabriek
Joost Lamboo**

Fokkerstraat 9
2722NH Zoetermeer
Tel.079-316400

